

Echerul spațial

„Consider că economiștii au făcut în ultimii ani un rău imens – societății în general și profesiei noastre în particular – pretinzând că putem oferi mai mult decât suntem capabili să oferim.”

Milton Friedman

Se spune că atunci când o teorie nu mai dă socoteală de evoluțiile realității se află în criză. Știința economică prezintă de câteva decenii simptome ale insuficienței explicațiilor privind tendințele fenomenelor și proceselor economice. Coexistența creșterii cu inflația și șomajul, bunăoară, a forțat relativizarea sensurilor logice ale proceselor corelate pentru a furniza credibilitate modelelor explicative. Limitele șomajului natural au glisat în sus, inflația și-a asumat zone de acceptabilitate, creșterea și-a asigurat un soclu de endogenitate. Schimbarea de comportament urmată de modificarea asertivă era singura soluție de natură epistemică.

Și totuși, relativizarea conceptuală pare să fi fost dusă până la pierderea relevanței corelațiilor. Și asta nu doar acolo unde emergența pune între paranteze asumțiile economiei clasice. Nu încapе îndoială că nu doar tensiunile tranziției opacizează corelații standard, cum ar fi cea dintre creșterea salariilor și creșterea productivității, ca și unele efecte perverse Balassa-Samuelson în sistemele integrative aduse de economiile emergente. Coalițiile speculative și arsenalul lor metodologic sofisticat duc relativizarea sensurilor unor concepte dincolo de puterea de explicație a științei economice.

Economia ca știință se simte în regulă pe palierele microeconomiei și macroeconomiei, chiar demonstrează în continuare consistență logică și forță explicativă. Doar că ambele paliere suferă de autoreferențialitate și, din ce în ce mai vizibil, de autolegitimitate. Problemele de inconsistență apar pe palierul socioeconomiei sau al economiei instituționale.

În fapt, astăzi, triada epistemică a științei economice formează un echer spațial pentru a cărui percepere tridimensională economiștii nu au gena necesară. Explicația are relevanță când se fixează pe o dimensiune a spațiului economic tridimensional, dar începe să aibă eșecuri când se extinde la a doua dimensiune și colapsează când ambiționează să închidă semnificațiile echerului spațial al teoriei economice. Analiza este coerentă pe palierul microeconomic, devine ezitantă când se raportează și la palierul macroeconomic și se opacizează dacă adaugă referențialul socioeconomic.

Oricum, dimensiunea socioeconomică a echerului spațial al științei economice are acum numeroase turbulențe ideologice, mai ales atașate conceptului de proprietate interpretat ca suport substanțial al conceptului de libertate. Alterarea consistenței logice pe acest palier anulează

echerul spațial și, evident, interstițiile esențiale care subîntind unitatea conceptuală a științei economice.

Dacă microeconomia și macroeconomia rămân strict în reperiile de consistență ale imperiului necesității (și deci nu au probleme insolubile de complementaritate conceptuală), socioeconomia se orientează în imperiul libertății, interpretând avuția ca temei al libertății, metisând conceptele sau folosind concepte înlocuitoare (generând probleme de respingere sau de falsificare epistemică a complementarității cu micro și macroeconomia).

În mod alarmant, palierul socioeconomic al științei economice nu a reușit până acum, în varii abordări, să precizeze postulatul său fundamental în consonanță cu principiul epistemologic al unității de semnificații alături de celelalte două paliere, microeconomic și macroeconomic. Nodul gordian introdus de opțiunea pentru preeminența imperiului libertății în raport cu imperiul necesității și de subsumarea conceptuală a avuției de către libertate a închis prin macroeconomic traseul consolidării epistemice a științei economice.

Rezonanța inconsistenței, chiar și în sens logic, nu doar intrasistem, a socioeconomiei se receptează la nivelul strategiilor și al ansamblului politicilor economice nevoite să opereze cu concepte hibridate, inadecvate sau chiar false. Rețelele manageriale indică, de altfel, medicație deterministă la crize ce nu cunosc relația cauză-efect. Este vorba de o criză a tridimensionalității științei economice, în primul rând, generată de faptul că perspectiva socioeconomică induce soluții cu consistență politică și ideologică la probleme bazate pe intercorelativitatea conceptelor în triunghiul micro, macro, socioeconomic.

Într-un fel surprinzător, socioeconomia este captivă unei scheme abstracte ce refuză norma, principiul și măsura. Adevărul este că socioeconomia scoate din ecuațiile ei esențiale relevanța principiului antropic cu miza de a fi obiectivă, naturală. Pasul fatal, pe cale de a fi făcut, vizează testarea prin experiment. Călea fizicistă, bunăoară, de a aborda economia în general sau cea metafizică de a explica funcțiile economiei, ca și călea eșuării în instituția valorilor atașate perimetrului puterii indică destul de precis impasul epistemic al științei economice.

Regăsirea unității în semnificația echerului spațial reprezentat de economie este nu doar o operație normală, ci și una obligatorie pentru a reface forța explicativă a acestei științe.

Marin Dinu